

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ dvyaśītitaṃaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ dvyaśītitaṃ sargaḥ ॥

vasiṣṭhasya bharataṃ prati rājyē svamabhiṣēcayitumādēśō
bharatēna tamādēśamanucitaṃ kathayitvā tasyānaṅgīkaraṇaṃ
śrīrāmaṃ nivartayitum vanē gamanārthaṃ vyavasthākaraṇāya
sarvān pratyādēśadānaṃ ca

tāmāryagaṇasampūrṇaṃ
bharataḥ pragrahāṃ sabhāṃ ।
dadarśa buddhisampannaḥ
pūrṇacandrāṃ niśāmiva ॥ 2.82.1 ॥

āsanāni yathānyāya -
māryāṇāṃ viśatāṃ tadā ।
vastrāṅgarāgaprabhayā
dyōtitā sā sabhōttamā ॥ 2.82.2 ॥

sā vidvajjanasampūrṇā
sabhā surucirā tathā ।
adṛśyata ghanāpāyē
pūrṇacandrēva śarvarī ॥ 2.82.3 ॥

rājñastu prakṛtīḥ sarvāḥ
 sa samprēkṣya ca dharmavit |
 idaṃ purōhitō vākyam
 bharataṃ mṛdu cābravīt || 2.82.4 ||

tāta rājā daśarathaḥ
 svargatō dharmamācaran |
 dhanadhānyavatīṃ sphītāṃ
 pradāya pṛthivīm tava || 2.82.5 ||

rāmastathā satyavṛttiḥ
 satāṃ dharmamanusmaran |
 nājahāt piturādēśam
 śaśī jyōtsnāmivōditaḥ || 2.82.6 ||

pitṛā bhrātrā ca tē dattaṃ
 rājyaṃ nihatakaṇṭakam |
 tad bhuṅkṣva muditāmātyaḥ
 kṣipramēvābhiṣēcaya || 2.82.7 ||

udīcyāśca pratīcyāśca
 dākṣiṇātyāśca kēvalāḥ |
 kōṭyāparāntāḥ sāmudrā
 ratnānyupaharantu tē || 2.82.8 ||

tacchrutvā bharatō vākyam
 śōkēnābhipariplutaḥ |
 jagāma manasā rāmaṃ
 dharmajñō dharmakāṅkṣayā || 2.82.9 ||

sabāṣpakalayā vācā
 kalahaṃsasvarō yuvā |
 vilalāpa sabhāmadhyē
 jagarhē ca purōhitam || 2.82.10 ||

caritabrahmacaryasya
 vidyāsnātasya dhīmataḥ |
 dharmē prayatamānasya
 kō rājyaṃ madvidhō harēt || 2.82.11 ||

kathaṃ daśarathājātō
 bhavēd rājyāpahārakaḥ |
 rājyaṃ cāhaṃ ca rāmasya
 dharmam vaktumihārhasi || 2.82.12 ||

jyēṣṭhaḥ śrēṣṭhaśca dharmātmā
 dilīpanahuṣōpamaḥ |
 labdhumarhati kākutsthō
 rājyaṃ daśarathō yathā || 2.82.13 ||

anāryajuṣṭamasvargyaṃ
 kuryāṃ pāpamaḥ yadi |
 ikṣvākūṇāmahaṃ lōkē
 bhavēyaṃ kulapāṃsanaḥ || 2.82.14 ||

yaddhi mātṛā kṛtaṃ pāpaṃ
 nāhaṃ tadapi rōcayē |
 ihasthō vanadurgasthaṃ
 namasyāmi kṛtāñjaliḥ || 2.82.15 ||

rāmamēvānugacchāmi
 sa rājā dvipadāṃ varahaḥ |
 trayāṇāmapī lōkānāṃ
 rāghavō rājyamarhati || 2.82.16 ||

tadvākyam dharmasaṃyuktam
 śrutvā sarvē sabhāsadaḥ |
 harṣānmumucuraśrūṇi
 rāmē nihitacētaḥ || 2.82.17 ||

yadi tvāryam na śakṣyāmi
 vinivartayituṃ vanāt |
 vanē tatraiva vatsyāmi
 yathāryō lakṣmaṇastathā || 2.82.18 ||

sarvōpāyam tu vartisyē
 vinivartayituṃ balāt |
 samakṣamāryamiśrāṇāṃ
 sādḥūnāṃ guṇavartinām || 2.82.19 ||

viṣṭikarmāntikāḥ sarvē
 mārgaśōdhakadakṣakāḥ |
 prasthāpitā mayā pūrvaṃ
 yātrā ca mama rōcatē || 2.82.20 ||

ēvamuktvā tu dharmātmā
 bharatō bhrātrvatsalaḥ |
 samīpasthamuvācēdam
 sumantram mantrakōvidam || 2.82.21 ||

tūrṇamutthāya gaccha tvam
 sumantra mama śāsanāt |
 yātrāmājñāpaya kṣipram
 balaṁ caiva samānaya || 2.82.22 ||

ēvamuktaḥ sumantrastu
 bharatēna mahātmanā |
 prahr̥ṣṭaḥ sō'diśat sarvaṁ
 yathāsandiṣṭamiṣṭavat || 2.82.23 ||

tāḥ prahr̥ṣṭāḥ prakṛtayō
 balādhyakṣā balasya ca |
 śrutvā yātrāṁ samājñaptāṁ
 rāghavasya nivartanē || 2.82.24 ||

tatō yōdhāṅganāḥ sarvā
 bhartṛn sarvān gṛhē gṛhē |
 yātrāgamanamājñāya
 tvarayanti sma harṣitāḥ || 2.82.25 ||

tē hayaigōrathaiḥ śīghraṁ
 syandanaiśca manōjavaiḥ |
 saha yōṣidbalādhyakṣā
 balaṁ sarvamacōdayan || 2.82.26 ||

sajjaṁ tu tad balaṁ dṛṣṭvā
 bharatō gurusannidhau |
 rathaṁ mē tvarayasvēti
 sumantraṁ pārśvatō'bravīt || 2.82.27 ||

bharatasya tu tasyājñāṁ
 parigṛhya praharṣitaḥ |
 ratham gṛhītvōpayayau
 yuktaṁ paramavājibhiḥ || 2.82.28 ||

sa rāghavaḥ satyadhṛtiḥ pratāpavān
 bruvan suyuktaṁ dṛḍhasatyavikramaḥ |
 guruṁ mahāraṇyagataṁ yaśasvinam
 prasādayiṣyan bharatō'bravīt tadā || 2.82.29 ||

tūrṇaṁ tvamutthāya sumantra gaccha
 balasya yōgāya balapradhānān |
 ānētumicchāmi hi taṁ vanasthaṁ
 prasādyā rāmaṁ jagatō hitāya || 2.82.30 ||

sa sūtaputrō bharatēna samya -
 gājñāpitaḥ samparipūrṇakāmaḥ |
 śaśāsa sarvān prakṛtipradhānān
 balasya mukhyāṁśca suhṛjjanaṁ ca || 2.82.31 ||

tataḥ samutthāya kulē kulē tē
 rājanyavaiśyā vṛṣalāśca viprāḥ |
 ayūyujannuṣṭrarathān kharāṁśca
 nāgān hayāṁścaiva kulaprasūtān || 2.82.32 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 ayōdhyākāṇḍē dvyaśītitaṁ sargaḥ ||